

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

7 Tandem lætus erit, qui continuè gemet istic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

tem solvendi non habet, si tamen dignus venia ex defensio sacerdotis, qui socio confitetur turpitudinem criminis. Mundari enim sunt leprosi, dum irerit ostendere ora sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde patet Deum ad cor respicere, dum ex necessitate prohibetur ad sacerdotes pervenire. Sæpe quidem eos querunt fani & lati: sed dum queruntur, antequam perveniant ad eos moriuntur. Sed Dei misericordia est ubique, qui & iustis & novit patere, et non tam cito, sicut si solerentur a sacerdote. Qui igitur omnino confitetur sacerdoti, meliori, quam potest, confiteatur: & si peccatum occultum est, sufficiat referre in notitia sacerdotis, ut grata sit oblatio muneric. & infra, caput 12. ¶ Laboret itaque penitentis in ecclesia eius, & ad ecclesias unitatem tendere: nisi enim unitas ecclesie succurrat, nisi quod deest peccatori, sua operatione e compleat, de manibus iniurici non eripitur anima mortui. Credendum est enim (& pietas fidei expostulat credere) quod omnes eleemosynæ totius ecclesie, & orationes, & opera iusticia, & misericordia succurrant recognoscenti mortem suam ad conversionem suam. Ideo que nemo dignè penitentem potest, quem non sustineat unitas ecclesie: ideoque non petat sacerdotes per aliquam culpam ab unitate ecclesie divisos. Iudas enim penitentis invitad Pharisæos, reliqui Apostolos, nihil inventauit illi, sed augmentum delationis. Dixerunt enim: [Quid d' ad nos tu videris? si peccasti, tibi sit, non tibi succurrimus, non peccata tua charitablem suscipimus, non comportanda promittimus, non qualiter deponas onus, docemus. Quid enim nobis & misericordia, qui nec opera sequimus iustitiam? islet e. ad fratres, islet ad illos, qui oraverant pro locru f' Petri fabricante, qui Chanaziam improbam misericordia obtrulerant. Interrogasset Petrum pro se lachrymas effundentem: non & fugisset Mariam & Martham, qui vitam Lazaro impetraverant, non h turbam plorantem, quæ unicum filium acquisierat viduz. Igitur ad divisos, & divisus perit. & infra, cap. 20. ¶] Sacerdos itaque, cui omnis offeritur, & peccator, ante quem statuunt omnis languori, in nullo eorum sit judicandus, quæ in alio judicare est promptus. Judicans enim alium, qui est condemnatus, condemnat seipsum. Cognoscat igitur se, & purget in se, quod alios videt sibi offere. Caveat ergo, ut a se abicerit, quidquid in alio damnum reperit: animadverterit, quod dicitur: [Qui k. fine peccato est, primus in eam lapidem mittat.] Ideo enim liberavit peccatricem, quia non erat, qui justè projectet lapidem. Quomodo lapidaret, qui se lapidandum cognoscet? Nullus enim erat sine peccato: in quo intelligitur, omnes crimen fuisse eos. Nam venialis semper committabantur per ceremonias. Si quod igitur in eis peccatum erat, criminale erat. Deteriores itaque in hoc sunt sacerdotes, se prius non adscientes, illis qui Dominum observabant infideli. In hoc itaque penitissimum est crimen sacerdotum, & ultra modum derestabile, qui non prius se iudicant, & alios alignant. Debet enim in se timere crimen, quod in aliis timuerunt, & detestabile senterunt. Illi quidem adeò cæci erant, quod summam sapientiam sperabant capere suis infideli. Quod illis patuit, quod tunc quisque vitavit, vites sacerdos, qui in hoc errore peior illis ludis extiterit. Caveat spiritu lis iudex, ut sicut nos committit crimen nequit, ita non careat munere scientie. Oportet enim ut sciat cognoscere quidquid debet judicare. Iudicaria enim potestas hoc expostulat, ut, quod debet judicare, discernat. Diligens igitur inquisitor, & subtilis investigator sa-

pienter, & quasi astutè interroget à peccatore, quod forsitan ignorat, vel verecundia vele occultare. Cognoscit itaque crimen, varietates eius non dubitet investigare, & locum, & tempus, & cetera, quæ supra diximus in exponendo eorum qualitates. Quibus cognitis adsit benevolus, paratus erigere, & secundum onus portare; habeat dulcedinem in affectione, pietatem in alterius crimine, & discretionem in varietate: adjuvet confitentem orando, elemosynas dando, & cetera bona pro consuendo: semper cum juvet leniendo, consolando, spem promittendo, & cum opus fuerit, etiam intercedendo. Dolet a loquendo, instruendo, operando, sit participes laboris, qui particeps vult fieri gaudi: doceat perserantiam: caveat, ne corrut, ne iuste perdat potestem judicariam. Licet enim penitentia ei possit acquireat gratiam, non tamen mox restituit in potestem, pium. Et si enim Petrus post lapsum restitutus fuerit, & saepe lapsi sacerdotibus redditus sit dignatus protestas, non est tamen necesse, ut hoc omnibus concedatur quasi ex auctoritate. Invenitur enim auctoritas, qui concedit, & quasi imperat: invenitur illa, qui minimè concedit, sed verat quæ scriptura non repugnat, sed concordant, si locus, & tempus, & modus penitentia pacem adhibeant. Cum enim tali sunt, qui labentur, ut pristinam dignitatem ex auctoritate defendant, & quali ausum peccandi sibi faciant, recindenda est ipsa ista. Si vero locus est ubi ista non concurrent, restitutus possunt qui peccant. Itaque Pontifex iustus, aqueductus non cogit sacerdotes suos semper abire: nec mox restituere, nisi statutum fuerit à Romano pontifice.

Caveat sacerdos, ne peccata paenitentium alii manifesti. Quid si fecerit, dopnatur.

C. II. qf Deponatur sacerdos, qui peccata paenitentium publicare praesumit.

Unde Gregorius.

Sacerdos d' ante omnia caveat, ne de his, qui eiconstitutur peccata, aliqui reciter, non propinquos, non extraneos, neque, quod absit, pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit, deponatur & omnibus diebus vita sua ignominiosus peregrinando perga.

¶ pars. Quid autem dicimus, ut penitentis eligat suorum sicutem legare & solvere, videtur esse contrarium ei, quod in censibus inventur, ut nemo uidelicet parochianum alterius judicari praesumat. Sed alius est, favore, vel odio proprio suorum contemnere, quod sacru canonicus prohibetur: aliud, cœcum ratione quod hac auctoritate quicunque facere monetur, ut, si cœci caro dicuntur, ambo in foream cadant.

C. III. qf Culibus sacerdoti commissum, nisi pro eius ignorantia, alter sacerdos ad paenitentiam non sufficiat.

Unde Urbanus Papa II.

¶ Laenit e., ut deinceps nulli sacerdotum licet quilibet commissum alteri sacerdoti ad paenitentiam suscipere sine ejus consensu, cui prius se commisit, nisi pro ignorantia illius, cui penitentis prius confessus est. Qui vero contra haec statuta faceret tentaverit, gradus sui periculo subjecbit.

DISTINCTIO VII.

I T Empusa vero paenitentia est usq; ad ultimum articulatum via.

a Deceat.] vera letit. b Vide Isidorum in prefatione de fammo bono. c alius, auctore. d Sentent. 4. distinct. 2. P. lib. 6. titul. 20. Auselm: lib. 1. cap. 25. e Sup. 9. quaq. 1. p. 1. Sement. ibid.

c!

C. I. ^g De eodem.Unde Leo Papa, epist. 190. al. 92. ad Rusticum,
cap. 3.

Nemo & desperandus est, dum in hoc corpore confitetur: quia nonnunquam, quod diffidentia & suis disertur, confitio matuore perficitur.

2 pars. Quoniam de differentibus poenitentiis Augustinus scribi in lib. 50. hom. 41.

C. II.

Siquis & positus in ultima necessitate a gritudinis suorum accipere poenitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit: fateor vobis, non illi negamus quod petiri, sed non prafumimus, quod bene hinc est: si securus hinc exierit, ego nescio: poenitentiam drepsumus, securitatem autem dare non possumus. Numquid dico, damnabitur? Sed non dico, liberabitur. Vero ergo a dubio liberari? vis, quod incertum est, evadet: a poenitentiam, dum sanus es. Si sic agis, dictum quod securus es; quia poenitentiam egisti eo tempore, quo & peccare potuisti. Sicutem vis agere poenitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa.

^a Haec & duas sequentia capitula accepta sunt ex homilia 41. Augustini, sed primum hoc ordine, multus, verbis mutatus. ^b Ad quod Bartholomaeus & Leo non ex Augustino, sed ex dictu Augustini conat. Quare nihil mutationem: sed praeferit omnino homiliam ipsius. Eadem in bibliotheca sandtorum Patrum, tomus 7. missus a Lefisco Arelaensi Episcopo.

C. III.

Idem in eadem homilia paulo superius.

Viginti veraciter poenitentiam, & solitus fuerit a capitulo, quo erat affectus ^a, & a Christi corporis corporatus, & bene post poenitentiam vixerit, sicut etiam poenitentiam vivere debuit, post reconciliationem quocunque defunctus fuerit, ad Deum vadit, ad regnum eum, regno Deicinon privabitur, a populo & discipulis separabitur.

C. IV.

Item ibidem.

Siquis & autem, sec. & infra. ^b Baptizatus ad hominem securus hinc exit: fidelis bene vivens securus habet: agens poenitentiam, & reconciliatus, cum sanctis, & postea bene vivens, securus hinc exit. Agens poenitentiam ad ultimum, & reconciliatus, si securus hinc est, ego non sum securus. Vnde securus sum, dico, & securitatem do: unde non sum securus, poenitentiam dare possum, securitatem dare non possum. & post paucum.

^c Sed unde scis (inquis) ne forte Deus dimittat mihi? reum dicis, unde? nescio. Illud scio: hoc nescio. Nam ideo ut dabo poenitentiam, quia nescio: nam scirest tibi nihil prodesse, non tibi darem. Item si scirem tibi prodesse, non te admonetem, non te terrem. Dux res sunt: aut ignorificatur tibi, aut non ignorificatur. Quid horum tibi futurum sit, nescio. Ergo si tenebam, dimitte: incertum.

^d Si quis autem] Apud B. Augustinum sequitur verborum eius postmodum in capite, si quis positus, usque ad mortem bene hinc exire.

^e Sed unde scis? Hac apud B. Augustinum post ultimum in eundem capitulo, si quis positus.

Hoc non quare Augustinus dixit, Cypriamus ostendit, lib. 4. apud. Ad Amantiam, dicens.

C. V.

Dico frater charissime poenitentiam: non agentes, loco dolorem delictorum suorum toto corde, & manifesta lamentacionis sua: professione testantes, pro-

^a Sec. 4. diff. 20. sup. 32. q. 2. ancillum. ^b nem. ^c al. confitit. ^d al. ibid. Polyc. L. tit. 1. Anf. L. 11. c. 137. Burch. L. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. Salmeron. ^e al. al. 13. 14. & al. confitit. ^f Sec. 11. 12.

hibendos omnino centurios à spē communicationis & pacis, si in infirmitate, atque in periculo cceperint deprecari: quia rogare illis non delicti poenitentia, sed mortis urgentis admonitus compellit: nec dignus est in morte accipere solarium, qui se non cogitavit esse moritum.

C. VI.

Item Augustinus in libro de poenitentia, a 137.

^a Nullus expectet, quando jam non possit peccare. Arbitrii enim quartarum libertatem, ut dolere & possit commissa, non necessitatem. Qui prius iraque a peccatis relinquitur, quam ipsa relinquat, ea non liberè, sed quasi ex necessitate condemnat. Licer enim latro & veniam meruisse in fine de omni suo crimen, non tam dedit baptizatis peccandi & perseverandi auctoritatem. Tunc enim baptizatus est, qui tunc primū in cruce Christum confessus est. Poenitentia enim si in extremo hiatus vita adveniret, sanar, & liberat in ablutione baptismi, ita quod nec purgatorium sentient, qui in fine baptizantur: sed ipsi dicti bonis sancte matris ecclesie sunt recipi multiplex bonus in vera beatitudine. Illi autem, qui cum potuerunt, nunquam convertiti voluerunt, contententes, cum jam peccare nequeant, non sic faciliter acquirunt quod volunt. Oportet enim, ut poenitentia fructificet ad hoc, ut mortuo vitam impetreret. Scriptum dicit enim, sine charitate neminem salvum esse. Non itaq; in solo timore vivit homo. Quem ergo sero poenitent, oportet non solum timere Deum iudicem, sed & iustum diligere: non timeatur pro poena, sed ametur pro gloria. Debet enim dolere de crimen, & de omni ejus prædicta varietate. Quod quoniam vix licet, de ejus salute Augustinus & potius dubitare. Credo quidem illi, quidixit: [Quacunque s' hora peccator ingemuerit, & conversus fuerit, vita vivet.] Dixit conversus, non tantum verbum, vita vivere. Verbum quidem puto, qui dolet de crimen; conversum, qui dolet de omni g' ejus, quam exposuimus, varietate. Verbitur à peccato, qui jam vult dimittere peccatum: convertitur, qui jam torus, & omnino vertitur, qui jam non tantum poena non timeret, sed ad bonum Domini contendere festinat. Quia conversio, si contigerit alieni etiam in fine, desperandum non est de ejus remissione. Sed quoniam vix, vel raro est tam iusta conversio, tremendum est de poenitente sero. Quem enim morbus urget, & poena terret, ad veram vix veniet satisfactionem, maxime, cum filii quos illicite dilexerit, sim praesentes, uxor, & mundus ad se vocent. Multos enim sollet serotina poenitentia decigere. Sed quoniam Deus semper potens est, semper etiam potest in morte juvare: quibus placet. Cum itaque opus sit non homini, sed Dei fructifera poenitentia, inspirare eam potest, quandocunque vult sua misericordia, & remunerare ex misericordia, quos damnare potest ex iustitia. Sed quoniam multa sunt, quia impudent, & languentem retrahunt, periculosissem est, & interitui vicinum, ad mortem protrahere poenitentia remedium. Sed magnum est, cui Deus tunc inspirat. Si quiescit igitur, qui veram tunc quartarum poenitentiam, expectet Dei clementiam, majoriter sentiens Dei bonitatem sua nequitia. Sed si etiam si conversus evadat, vita vivat, & non moriar, non tamen promittimus, quod evadat omnem poenam. Non prius purgandus est igne purgationis, qui in aliud seculum distulit fructum conversionis. Hic autem ignis, ethi aeternus non sit, miro tam modo est gravis. Excellit enim omnem poenam, quam unquam passus est aliquis in hac vita. Numquam in carne tanta inventa est poena, licet mirabilia passi sint martyres tormenta: & multi nequiter iniquitatis.

^a Sec. 4. diff. 20. sup. 32. q. 2. ancillum. ^b al. confitit.

^c Sec. 11. 12. ^d al. delere.

^e Luc. 23. ^f 1 Cor. 15. ^g Sup. si quis autem.

^h Ezechiel 33. ⁱ al. animi. ^j orig.

sustinuerunt a supplicia. Studeat ergo quilibet sic delicta corrigeri, ut post mortera non oporteat talēm pœnam tolerare. Quidam enim peccata sunt, qua sunt mortalitatem, & in pœnitentia sunt vitalia, non tamen statim sanata. Sæpe enim qui dām agri morentur, nisi medicarentur: non tamen statim sanantur: languet vicius, qui prius erat mortuus. Qui autem impoenitens moritur, omnino moritur, & aeternaliiter cruciabitur. Qui enim impoenitens finitur, si semper vivere, semper peccaret. At Dei est misericordia, quod operatur finem peccantis: ob hoc etiam sine fine torquebitur: quia nunquam ditabitur virtus: semper plenus iniquitate, semper sine charitate, torquebitur sine fine.

I. Quoniam vix licet! Sic est emendation ex editione Plantiniana. Nam antea legebatur. Quod quamvis licet de eius salute, Augustinus, &c. Non, nec quare, sed interpretari volunt Augustinum hic auctor, sine dubio ipsius sententia. Multa vero alia in hoc capite partim ex vetustis Gratianis, videribus, partim ex suis originali sunt emendata.

QVÆSTIO IV.

Quod autem orationis tempore conjugali opera vacare non licet, beatus Hieronymus est in quoam sermone scribit, ita dicens.

C. I. Tempore quo uxori debitum reddetur,
a carnis agni abstinere oportet.

Scias ergo fratres charissimi, quoniam quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationem, nec de carnis agni comedere debet. Item paulo post: Si patres propositionis non poterant ab illis, qui uxores suas regerant, comedii, quanto magis panis ille, qui de celo descendit, non potest ab his, qui conjugalibus paulo ante hanc eam complexibus, violari arque contingit? non quo nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus:), sed quod eo tempore, quo carnes agni manducaturi sumus, vacare operibus carnis non debeamus.

q Triorum pars hujus capituli, usque ad vers. Item. de industria videtur in summatam collecta: reliqua autem ex originali est emendata & aucta.

C. II. A conjugali concubitu in sanctorum solemnitatibus est abstinendum.

Item Augustinus sermone 2. de tempore [id est, de 2. Dominica ad ventum.]

Quotiescumque aut dies natalis Domini, aut reliquias festivitates adveniunt, sicut frequenter admodum, ante plures dies non solum ab infidelium in concubinarum consortio, sed etiam a propriis uxoribus abstinere debemus.

C. III. Diebus jejuniorum a propriis uxoribus abstinere oportet.

Item Ambrosius in sermone de adventu Domini.

Frater, non solum debet ab omni immunditia abstineat: sed etiam ab uxoribus propriis studiofissime contineatur. Nullus in omnino uxori sua jejuniorum diebus coniungatur.

I. **N**ecius. In hoc sermone, qua habetur manuscriptus in bibliotheca Vaticana, hinc usque ad finem non habentur. Sed in altero sermone manuscripto de Quadragesima hac leguntur. Nullus omnino uxori lux jungatur ante octavam Pascha. In plurimis vero codicibus Gratiani hoc loco objicit ista verba jejuniorum diebus: de quibus tamen B. Ambrosius loquitur: & ideo sunt etiam in rubrica.

a. d. sepe sustinuerunt. b. venient. c. alii. moritur vel finitur. d. al. peccandi. e. torquebitur. f. In vigilia Pascha de sua agni. g. Sent. 4. dist. 32. Ivo p. 6. c. 87. h. Sent. 4. dist. 32. i. infelici. vera locatio.

Idem super epist. 1. ad Corinth. in e. 5.

Si causa a procreandorum filiorum ducitur uxor non multum tempus concessum videtur ad ipsum usum: quia dies feci, & dies processions. b. & ipsa ratio conceptus, & partus, iuxta legem cessari temporibus hisdebet demonstrari.

C. V. Uxor usus certis diebus cessare juberetur. Unde Augustinus in libro questionum veteris & novi Testamenti, quæst. 127.

Christiano cum uxore sua convenire aliquando licet, aliquando vero non licet. Propter dies enim processiones aliquando non licet convenire: quia etiam licitis abstinentiis est, ut facilius impetrari possit quod poltulari. Unde apostolus ad ex consensu sicut abhinc dum tempus, ut vacetur oratione. Nam secundum legem & ieiunio excedere s. & jurgari non licet, posse licet: quia major reverentia debetur Dei causis.

C. VI. Non vero panteniam agit, qui continentiam non servat.

Item Ioannes Chrysostomus.

Qui in castigatione victus se dicit agere panteniam, ne ultra hoc sermone promittit, nisi egrediatur decubili suo, & ieiunio continentiam addat.

Caput hoc apud B. Ioannem Chrysostomum, ex quo citato, non est inventum. Sed eadem serie legitur in commentator B. Hieronymi ad cap. 2. locis g. & copias etiam expedit.

C. VII. Ab ingredi ecclesia tempore se debet vir cum propria uxore dor mens.

Item Gregorius in responsione ad interrogati ones Augustini.

Vir cum propria conjugi dormiens, nisi lumen ipsa qua, intrare ecclesiam non debet: sed neque locutus intrare statim debet. & infra. Quamvis enim de hac re diversa hominum nationes diversa sentiant, igitur alia custodire videantur: Romanorum tamen temporibus, ab antiquioribus usus fuit, post admissionem proprii conjugis, & lavaci purificationem quartare, & ab ingressu ecclesie paululum reverenter abstinenre. Nec haec dilectientes deputamus culpam esse conjugium: sed quia ipsa licita admisit conjugum sine voluptate carnis fieri non potest, a sacri loci ingressu abstinentiam est: quia voluptas ipsa esse sine culpa nullatenus potest. Non enim de adulterio vel fornicatione, sed de legitimo matrimonio susceptus fuerat, qui dicebat: [Ecce enim iniquitatis conceptus sum, & in delictis peperit me misericordia.] & infra. Oportet itaque, legitima citius copula ut causa prolis sit, non voluptatis: & carnis consummatio creandorum liberorum frugit, non satisfactione vitiorum. Si quis ergo sua conjugi, non cupidine voluptatis caprus, sed solummodo liberorum creandorum gratia uitum, ipse profecto de ingressu ecclesie, seu de lumendo corporis Dominicani, sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio: qui a nobis prohibeti non debet accipere, qui in igne positus ne fit ardere. Cum vero non amor procreanza lobulis, sed voluptas dominatur in opere committitionis, habent conjuges etiam de sua committitione, quod defescant. & post. Tunc autem vir, qui post admissionem conjugis aqua lotus fuerit, etiam sacra communionis mysticam valer accepere, cum ei iuxta præfinitam sententiam ecclesiam etiam licuerit intrare.

I. Legitima. Ita emendatum est ex variis dedicatis. Gregorii. Antea legebatur, oportet itaque legitimam carnem esse copulam. Multa etiam alia sunt emendata.

a. Sent. ibid. Ivo p. 6. c. 4. Pann. L. 6. c. 21. b. al. purgatio c sup. dist. 5. Sent. ibid. Ivo p. 6. cap. 79. d. 1. Corint. 7. e. Epist. f. al. cadi. orig. g. heil. 2. h. Sent. 4. dist. 31. Polyc. L. 6. m. Ivo part. 8. c. 28. i. suam conjugem. orig.